

Проект

"Зміцнення спроможності галузевих асоціацій до аналізу політики дерегуляції і розвитку саморегулювання у сфері безпечності і якості аграрної продукції"

Звіт за 1 етап

Пункт 1.5.

1.5.4 Аналітична нотатка з обґрунтування необхідності запровадження низки саморегулювних стандартів у сфері виробництва плодово-ягідної продукції.

Ситуація у світі. У сфері плодово-ягідного виробництва діють:

- 2 міжнародні засадничі нормативні документи:
 - Директива ради 2008/90/ЄС від 29 вересня 2008 року щодо розміщення на ринку матеріалу для розмноження фруктових рослин та тих фруктових рослин, що призначені для виробництва фруктів
 - Директива ради 2001/112/ЄС від 20 грудня 2001 року щодо фруктових соків та деяких подібних продуктів, призначених для споживання людьми
- 55 міжнародних стандартів, які регламентують порядки досліджень фруктів та ягід, продуктів їх переробки, збереження та транспортування.

Товариство садівників, дачників та городників України планує гармонізувати самоврядні стандарти з положеннями цих міжнародних нормативних документів.

Сучасні європейські тенденції щодо вимог до виробників сільськогосподарської та харчової продукції полягають у тому, що більшість торговельних мереж та великих харчових компаній (Unilever, Nestle і т.п.) пред'являють до своїх постачальників вимоги щодо наявності сертифіката відповідності системи менеджменту одному з визнаних GFSI (Глобальна ініціатива з безпечності харчових продуктів) стандартам і схемами сертифікації.

Глобальна ініціатива з безпечності харчових продуктів (GFSI) – це результат співпраці провідних світових експертів у сфері забезпечення безпечності харчових продуктів з боку гуртових торговельних мереж, виробників продуктів харчування, компаній, що надають послуги в ланцюзі харчування, міжнародних організацій та урядів. Ідея GFSI «Сертифікований одного разу - визнаний скрізь» полягає в тому, що компанії, що пройшла сертифікацію на відповідність одному із стандартів, визнаних GFSI, немає необхідності додатково сертифікуватися за іншим рівнозначним стандартом.

Місією GFSI є забезпечення постійного вдосконалення систем управління безпечністю харчових продуктів для забезпечення впевненості в наданні безпечних харчових продуктів споживачам в усьому світі.

Регулювання стандартів і схем сертифікації та їх визнання GFSI здійснюється на основі положень Керівного документа GFSI (GFSI Керівний документ, версія 6):

- частина I - Процес бенчмаркінгу;
- частина II - Вимоги до стандартів і схем управління безпечністю харчових продуктів;
- частина III - Сфера поширення схем та ключові елементи;

- частина IV - Перелік використовуваних термінів і визначень.

На сьогодні визнані GFSI стандарти і схеми сертифікації наступні:

- FSSC 22000 (версія від жовтня 2011);
- IFS Food Standard (версія 6);
- BRC Global Standard (версія 6);
- SQF CODE (7 видання, 2 рівень);
- Global Red Meat Standard (GRMS) (4 видання, версія 4.1);
- GLOBAL GAP (версія 4);
- Canada GAP Scheme (версія 6);
- Global Aquaculture Alliance Seafood Processing Standard (2 видання від серпня 2012);
- PrimusGFS Standard (версія 2.1 від грудня 2011);
- IFS PACsecure.

Крім того, слід зазначити, що провідні компанії з виробництва харчових продуктів та інгредієнтів визнають схвалені GFSI стандарти і схеми сертифікації, а саме: McDonald's Corporation, Hormel Foods Corporation, AEON Co., The Coca-Cola Company, Carrefour SA Auchan, Wal-Mart Stores Inc., Campbell's Cargill Inc., Kraft Foods Inc. Migros, Burger King Corporation, METRO GROUP Groupe, Danone, Sodexo та інші.

До переваг від застосування стандартів і схем схвалених GFSI для виробників і споживачів харчової продукції можна віднести:

для компаній - учасників ланцюга живлення:

- підвищення надійності безпечності готового продукту;
- підвищення безпечності ланцюга живлення;
- підвищення конкурентоспроможності;
- вихід на нові ринки;
- зниження дублювання перевірок і підвищення ефективності.

для споживачів:

- підвищення довіри і впевненості в безпечності продукції та послуг;
- зниження ймовірності виникнення хвороб пов'язаних з небезпечними продуктами;
- зменшення випадків відкликання та вилучення продукції.

для країни – виробника:

- поліпшення стану охорони здоров'я;
- стабільне виконання вимог законодавства;
- поліпшення репутації.

Адаптація світового досвіду. Для виробників первинної продукції доречно застосовувати такі міжнародно визнані стандарти та схеми:

- GMP+,
- GlobalGAP,
- Стандарти виробництва органічної продукції.

Система GMP+ відрізняється тим, що всі вимоги, процедури, положення щодо продукції стосуються тільки комбікормової галузі, тому, в результаті його впровадження на підприємствах з виробництва кормів, полегшується процес впровадження і підтримки системи безпеки кормів, а фахівці, відповідальні за її щоденне функціонування, швидше опанують специфіку та інструментарій схеми GMP+.

Вимоги ISO 9001, ISO 22000 (НАССР) та інші подібні стандарти включені в саму систему GMP+. Система забезпечення безпечності кормів GMP+ - це єдина загальногалузева схема сертифікації, охоплює підприємства з моменту збору зернової продукції (сировини для кормів) до торгівлі інгредієнтами і комбікормовою продукцією. Дана схема поширюється і на підприємства, що займаються зберіганням, транспортуванням і безпосередньо виробництвом комбікормів, преміксів, кормових добавок та інших компонентів.

Для вдалого впровадження та проходження сертифікації виробника за GMP + необхідно пройти 4 етапи. Існують 4 основних стандарти, кожен з яких стосується конкретної сфери діяльності. Один – загальний, з широкою областю сфер дії, та три специфічні для більш вузьких сфер.

GMP+B1 - це найширший стандарт, який поширюється на всі види діяльності від виробництва комбікормів, преміксів, кормових добавок та інгредієнтів до їх зберігання і відвантаження, крім послуг перевезення. Структура стандарту аналогічна ISO, що дозволяє легко його комбінувати з різними іншими стандартами, а також він посилені вимогами GMP + та НАССР.

GMP+B2, стосуються лише виробництва добавок та кормових інгредієнтів.

GMP+B3 поширюється на компанії, сфера діяльності яких включає продаж кормів та інгредієнтів, послуги зберігання і відвантаження, а також збір зернових, олійних і бобових культур.

Стандарт GMP+B4 призначений для компаній, що займаються фрахтуванням, надають послуги з перевезення різних кормових продуктів на автомобільному, залізничному транспорті та водними шляхами.

При розробці галузевих стандартів в сфері виробництва плодово-ягідної продукції Товариство садівників, дачників та городників України планує скористатися ідеями та досвідом системи стандартів GMP+.

GlobalGAP - це стандарт, який був створений Асоціацією європейських роздрібних торговців сільськогосподарською продукцією (EUREP) для гарантування безпечного виробництва здорових необроблених продуктів харчування (овочів, фруктів, риби, м'яса, молочних продуктів) та декоративних рослин, а також сприяти застосуванню життєздатних методів ведення сільського господарства.

Асоціація європейських роздрібних торговців сільськогосподарською продукцією (EUREP) була створена в 1997 році великими європейськими мережами роздрібної торгівлі. Трохи згодом до неї приєдналися великі компанії постачальники і виробники сільськогосподарської продукції. В роботі асоціації також беруть участь виробники агрохімікатів, органи з сертифікації, консультаційні фірми тощо.

Сертифікаційна програма розробляється окремим комітетом EUREP (загалом існує 8 комітетів), який складається на 50% з представників роздрібних мереж і на 50% - з виробників продукції.

Секретаріат сертифікаційних програм працює на базі компанії FOODPLUS, неприбуткової організації, яка є юридичним власником всіх нормативних документів.

Асоціація EUREP розробила кілька сертифікаційних програм, які в сукупності називалися EUREPGAP і потім були перейменовані в GLOBALGAP (GAP означає «належна сільськогосподарська практика»). Вони призначені для популяризації належних та найкращих способів ведення сільськогосподарської діяльності з метою відновлення довіри споживачів до

безпеки харчових продуктів, забезпечення добробуту тварин, захисту навколишнього середовища та охорони праці.

На відміну від інших міжнародних стандартів безпеки харчових продуктів, стандарти GLOBALGAP призначені виключно для необроблених сільськогосподарських продуктів, і тому їх користувачами є фермери, а не переробні підприємства. У той же час ці стандарти, стимулюючи мінімальне використання агрохімікатів та ветеринарних препаратів, охоплюють більше питань, ніж лише безпеку харчових продуктів. В системі GLOBALGAP представлені вимоги до безпеки праці, охорони навколишнього середовища, добробуту тварин.

Нині GLOBALGAP - це єдиний інтегрований стандарт для первинної продукції з можливістю застосування його окремих модулів щодо різних груп товарів - від виробництва рослинної продукції, вирощування тварин, до виробництва комбікорнів.

Товариство садівників, дачників та городників України планує використовувати досвід системи GLOBALGAP при формуванні галузевих стандартів у сфері виробництва плодово-ягідної продукції, а також гармонізувати самоврядні стандарти з цією системою.

Вітчизняні стандарти. В плодово - ягідній галузі України станом на грудень 2017 року діє 69 стандартів. Розробкою стандартів для плодово - ягідної галузі займається технічний комітет № 179 «Продукція садів, виноградників і виноробна продукція», який функціонує при державній установі Інститут садівництва НААН України.

Постановою КМУ від 09.12.2014 року № 695, визначено ціль з 2015 року припинення дії на території України стандартів, які були прийняті до 1992 року.

Самоврядні документи. В зв'язку з підписанням угоди між Україною і ЄС, КМУ відмінено обов'язковість застосування державних стандартів виробниками. Разом з тим законом України «Про стандартизацію» (стаття 16), передбачена норма розроблення стандартів, технічних регламентів, інструкцій організаціями України.

Нормативна база кожної з країн ЄС включає всі європейські стандарти (нині їх близько 18 тис.) ухвалені європейськими організаціями зі стандартизації. Кожна країна приймає їх як національні. Стандарти є добровільними до застосування. Частина стандартів слугує доказовою базою відповідності вимогам європейських директив.

В даний час виникла потреба запровадження в Україні європейських стандартів галузевим методом, з залученням асоціацій виробників. Для цієї роботи необхідно визначити технічний комітет, який буде розробляти стандарти, асоціацію або іншу організаційну структуру, яка візьме на себе фінансування розробки стандартів, скласти графік зміни стандартів.

Перехід від обов'язкової до добровільної стандартизації та сертифікації продукції потребує тісної співпраці з виробниками, яких необхідно навчити самостійно впроваджувати системи контролю якості, одночасно із зменшенням передринкового контролю державними органами.

Розробники стандартів повинні ознайомлювати виробників з поточними та запланованими змінами стандартів продукції, надавати адреси закладів, що займаються стандартизацією, сертифікацією та оцінкою відповідності. Це суттєво спростить взаємодію виробників з відповідними органами, знизить витрати на супровідні процедури та прискорить процес експорту продукції.

Досвід Республіки Польща, яка використала для швидкої трансформації європейських стандартів простий переклад стандартів ЄС і гармонізацію їх в державі, можна було б застосувати і в Україні. Але ми маємо повну свою базу стандартів в плодово-ягідній галузі, яку необхідно гармонізувати до європейських.

Суб'єкт самоврядування. Використовуючи діючі в Україні нормативно-правові акти з питань стандартизації та використовуючи світовий досвід, доцільно використати Громадську спілку «Товариство садівників, дачників та городників України» (ТСДТГУ), як координатора для проведення організаційних та фінансових заходів по розробці стандартів організації України з питань плодово-ягідної продукції, яка виробляється членами садових товариств.

Громадська спілка ТСДТГУ візьме на себе організаційну частину розробки стандартів організації України (СОУ), які будуть гармонізовані відповідно до вимог ЄС і які функціонуватимуть на рівні з державними стандартами.

Коло саморядних стандартів. Використовуючи діючі в Україні нормативно-правові акти з питань стандартизації та використовуючи світовий досвід ТСДТГУ у співпраці з Технічним комітетом ТК 169 розробить саморядні галузеві стандарти, які будуть поширені серед членів садових товариств ТСДТГУ та будуть гармонізовані у відповідності до міжнародних стандартів.

На даному етапі ТСДТГУ працює над наступними стандартами:

- СОУ КЗПС 74.9 –40129294– 001:2018 «Фрукти, овочі. Вимоги до вирощування»;
- СОУ КЗПС 74.9 –40129294– 002:2018 «Сушені фрукти. Технічні умови»;

В подальшому ТСДТГУ планує розробити наступні саморядну нормативні документи:

- СОУ КЗПС 74.9 –40129294 – 003:2018 Устаткування для виробництва сухофруктів і соків.
- СОУ КЗПС 74.9 –40129294 – 004:2018 Фрукти свіжі. Терміни та визначення
- СОУ КЗПС 74.9 – 40129294– 005:2018 Яблука свіжі для промислового перероблення. Загальні технічні умови